

keréknyomok

2008/NYÁR ORIENTALISZTIKAI ÉS BUDDHOLÓGIAI FOLYÓIRAT

Tartalom

BEVEZETŐ

RUZSA FERENC

Couleur locale 3

TANULMÁNYOK, FORDÍTÁSOK

HAMAR IMRE

A Yogācāra filozófia hatása
az Avatamsaka-sūtrában
és kínai értelmezéseiben 5

KÓSA GÁBOR

A három bölcs visszatérése –
Buddha, Konfuciusz és
Mānī alakja a Huahujingben 25
(*Buddho-Manichaica IV.*)

KALMÁR ÉVA

Mulian pokoljárásának története
a kínai helyi színhátékban 39

SZATHMÁRI BOTOND

A tibeti *csham* tánc 49

SZILÁGYI ZSOLT

A buddhista egyház
a modern mongol
társadalomban 60

MAJER ZSUZSA

TELEKI KRISZTINA
Kolostorok
régén és ma 74
a mongol vidéken

BARTA ZSOLT

Buddhista elmek 89
a mongol tűzkultuszban

SUMMARIES IN ENGLISH 102

Bevezető

RUZSA FERENC

Couleur locale

A Keréknyomok e száma egy tavalyi őszi tudományos fórumhoz kapcsolódik. 2007. november 28-án rendezte meg az MTA Néprajzi Kutatóintézet, A Tan Kapuja Buddhista Főiskola és a Magyar Vallástudományi Társaság közös konferenciáját A buddhizmus helyi színei címmel. Jelentős állomás volt ez a Főiskola történetében: első ízben szerepeltünk rendezőként és előadóként is ilyen súllyal komoly tudományos rendezvényen. Köszönet illeti meg ezért társrendezőinket és személyesen Hoppál Mihályt, aki egy személyben a Néprajzi Kutatóintézet igazgatója és a Vallástudományi Társaság elnöke.

Amikor a közös konferencia ötlete felvetődött, a téma szinte magától adódott a rendező intézményekből. A buddhizmus, ahogyan ez egy világvalláshoz illik, számos országban elterjedt és radikálisan különböző kulturális tradíciókban is gyökeret vert. Eközben azonban rendkívül adaptívnek bizonyult: különféle irányzatai a felszínen teljesen különbözőnek mutatkoznak, talán csak a lótuszülésben ábrázolt Buddha az egyetlen, a laikus számára is észlelhető állandó elem. Különlegesen kifinomult érzéke van annak, aki első látásra ráérez mondjuk a zen és a vadzsrajána közös alapjára. Más világvallások intézményei, rítusai, szakrális öltözéke, zenéje, templomai, ikonográfiája, na és persze mindenekelött a tanításai sokkal egységesebbek, világsszerte bárhol könnyen felismerhetők, azonosíthatók. Rendkívül izgalmas, kutatásra invitáló kérdés, hogy miért alakult ez másképp a buddhizmusnál?

Nyilván szerepet játszott ebben, hogy a Magasztos nem csupán utódot nem nevezett meg eltávozása előtt, de kifejezetten elutasított bármifajta hierarchiát, központot, vezetést: „Mit várhat még tőlem a szerzetesek közössége, Ánanda? Önmagatokban keressetek világosságot, önmagatokban keressetek menedéket, más menedék nélkül. A Tanban keressetek világosságot, a Tanban keressetek menedéket, más menedék nélkül.” Hozzájárulhatott ehhez az ind tradíció eredeti sokszínűsége, összetettsége, és – ettől nyilván nem függetlenül – toleráns-befogadó attitűdje. Bizonyára szerepe van annak is, hogy a buddhista országok közötti érintkezés, elsősorban földrajzi okokból, egyáltalán nem volt könnyű: komoly esemény volt, ha egy kínai zarándok, több évnyi utazás után, eljutott a buddhista szentföldre.

Akármi is volt az oka, a buddhizmus rendkívüli változékonysága kézenfekvően sugallta szimpóziumunk témáját: hogyan jelenik meg e két és félezer éves tanítás olyan drasztikusan különböző hagyományok meghatározta környezetben, mint a belső-ázsiai sámánizmus, a konfucianus kínai magaskultúra vagy éppen napjaink nyugati fogyasztói társadalma?

Főiskolánk egyik sajátossága, amire büszkék vagyunk, hogy a buddhizmusnak nem egyetlen ágához kötődünk: tanítjuk és kutatjuk a théravadát, mahájánát, vadzsrajánát, zent; és az

őket körülvevő kultúrákat és nyelveket is, pálit, szanszkritot, tibetit, kínait, japánt, mongolt. Némelyik kultúrkörből Magyarországon nincs a mienknél felkészültebb kutatócsapat. Testhez-álló volt tehát a témakör, de valójában itt valami sokkal fontosabbról is szó van.

A Tan Kapujának legizgalmasabb feladata, legnemesebb hivatása nem csupán az ősi tan megismerése és közvetítése. A buddhizmus mindenütt, ahol meghonosodott, önálló arculatot vett fel; nem lehet ez másképp a modern nyugaton sem. És mi részesei kívánunk lenni annak az alkotó folyamatnak, ahogyan a buddhizmus megtalálja modern, európai arcát. Ebben óriási segítséget jelenthet, ha tudatosan figyelünk arra, máshol és más időben hogyan zajlott ez le; mi az az érinthetetlen mag, amely minden változásban meg kell, hogy maradjon; és mi az a külső ruha, amit mihamarabb el kell engednünk, ha nem csupán valami egzotikus izgalmat akarunk importálni, hanem az örök emberi kérdésekre adott érvényes választ szeretnénk felmutatni a Felébredett tanításában.

Ebben az útkeresésben volt fontos és ünnepi állomás az őszi konferencia. Természetes, hogy az ott elhangzott előadások megformált változata itt, a Főiskola tudományos folyóiratában jelenjen meg; ezt kapja most kézhez az olvasó. Nem a teljes konferencia-anyagot, mert néhány előadás nem készült el publikálható formában, néhányat pedig már előző számunkban megjelentetett szerzője. A teljesség kedvéért álljon itt a most hiányzó előadások címe is:

Birtalan Ágnes: Buddhista tematikájú ojrát népdalok (egy új forráscsoport a mongol buddhizmus tanulmányozásához) *Megjelent a Keréknymok 3. számában (2008. Tél) 25–36.*

Hoppál Mihály: A koreai sámánizmus buddhista elemei

Majer Zsuzsa és Teleki Krisztina: A *cam* tánc hagyományának felélesztése Mongóliában *Megjelent a Keréknymok 3. számában (2008. Tél) 37–62.*

Porosz Tibor: A buddhizmus farmerban. Létezik-e buddhista felsőoktatás a nyugati társadalomban?

Sárközi Alice: Egy Kínában élő mongol család vallási élete

Szecskó Zsolt: Dogpá és a Száng szertartás az indiai Új Menri Bön Kolostorban